Drobné sakrální památky ve Svojanově

Barbora Svojanovská, Petra Hanusová

Červen – prosinec 2010

Obsah

Úvod 4

Drobná sakrální architektura 5

Hodnocení stavu památky 7

Vysvětlivky 7

Kříže 8

Kříž „U tabule“ 8

Kříž „ U Nadvodovejch“ 9

Kříž před farou 10

Kříž u kostela sv. Petra a Pavla ve Svojanově 11

Kříž na hřbitově ve Svojanově 12

KŘíž u mlýnského náhonu pod ŠibenNou horou 13

Kříž „Na husárku“ 14

Kříž „U Horního dvora“ 15

Kříž u kostela sv. Mikuláše ve Starém Svojanově 16

Kříž „Na Skale“ 17

Kříž „Na šancích“ 18

Kříž v zahradě domu č. p. 40 ve Starém Svojanově 19

Mapa křížů 20

Obrázky 21

Pramen„U Václavíčka“ 21

Obrázek pod hotelem Monika 22

Obrázek ve Studeném 23

Obrázek „U spodního korýtka “ 24

Obrázek „U horního korýtka “ 25

Obrázek „U Salvátora“ 26

Mapa obrázků 27

Kaple 28

Kaple sv. Jana Nepomuckého 28

Kaple sv. Máří Magdaleny 29

Sochy 30

Socha Sv. Jana Nepomuckého před hradem Svojanovem 30

Boží muka 31

Boží muka nad hradem Svojanovem. 31

Mapa: kaple, sochy a boží muka 32

Zdroje 33

ÚVOD

Když se řekne Svojanov, lidem se nejčastěji vybaví hrad a někomu možná ještě kostelík sv. Mikuláše ve Starém Svojanově. Ale takových památek, jako jsou křížky, kapličky, boží muka, obrázky nebo smírčí kříže, si lidé moc nevšímají. Možná je to právě proto, že je potkávají téměř na každém kroku a berou je spíše tak nějak automaticky.

Občas si někdo všimne, v jakém stavu je památka nacházející se poblíž jeho domu a pokusí se ji provizorně opravit, ale odborné péče se jim v některých případech nedostává. Týká se to například křížků, které nestojí u hlavních cest nebo také obrázků ukrytých v okolních lesích.

Výpravy za nimi jsme spojily s pěknými procházkami po krásném svojanovském okolí. Velmi nás překvapilo, v jakém krásném, ale dobře ukrytém prostředí se některé objekty nachází. Někdy k nim byla cesta velice obtížná, musely jsme šplhat do prudkých kopců, přecházet přes řeku nebo se vyhýbat podmáčeným místům v lesích. Chodily jsme k nim za každého počasí, protože to fotografování některých památek vyžadovalo.

Daly jsme si za úkol zmapovat tyto drobné sakrální stavby v naší obci, protože nechceme, aby zanikly, ale přály bychom si, aby se o ně lidé začali zajímat. A mohou se tak dostat i na další zajímavá místa mimo hlavní turistické cíle ve Svojanově.

DROBNÁ SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURA

Do drobné sakrální architektury zahrnujeme Boží muka, kříže (křížky, smírčí kříže), kapličky, tzv. svaté obrázky a sochy svatých. Nacházíme je v polích, u cest, na krajích obcí, u studánek v lesích, někdy i v ohradních zdech či jako součásti obytných domů.

Lidé je stavěli proto, aby vybízely je samé nebo i kolemjdoucí k pozdvihnutí mysli k Bohu, k modlitbě. Podnětem ke stavbě bývaly konkrétní události ze života (poděkování za uzdravení, památka na zemřelou osobu, neštěstí, živelná pohroma apod.) Autory této skromné architektury byli většinou venkovští zedníci, samouci a prostí lidé. Nechávali se ovlivňovat místními stylovými stavbami, které vídali ve svém okolí: kostely, zámky, měšťanskými domy. Většina těchto stavbiček pochází z 18. a 19. století.

Kříže

Jsou pravděpodobně nejstarší z drobné sakrální architektury a objevují se okolo devátého století. Původní kříže byly pravděpodobně dřevěné, od třináctého století se objevují kamenné objekty. V novověku přicházejí železné kované kříže a od 18. století litinové, na podstavci se soškou Krista. Jsou často doplňovány nápisem INRI. Na litinových křížích se objevují oválné či obdélníkové cedulky s oslavným nápisem. V poslední době je vystřídaly kamenné, mramorové kříže.

Obrázky

Znázorňují světce. Jsou často umísťovány k pramenům nebo na stromy podél cest. Symbolizují boží ochranu místa, kde jsou umístěny.

Malovali je většinou místní malíři.

Kaple

Rozlišujeme historicky starší kapličky výklenkové a mladší prostorové. V prostorech nebo výklencích byly umísťovány svaté obrázky nebo sochy. Za druh kapličky můžeme považovat i zvoničku.

Nejspíše se začaly budovat až na počátku 18. století, nejvíce jich bylo postaveno v 19. století. Obvykle stávaly na návsích, kde plnily funkci kostelíka, na místech pramenů a studánek nebo na kopcích a návrších, kde tvořily zakončení křížových cest.

Sochy

V drobné sakrální architektuře představují většinou světce,nejčastěji sv. Jana Nepomuckého, různé typy zobrazení Panny Marie. Hojné jsou ale i sochy sv. Floriána a jiných světců.

Setkáváme se s nimi na téměř každém kroku, na veřejných prostranstvích měst i vesnic, v nikách domů i v architektuře kaplí a kostelů, a také v krajině.

Tyto sochy jsou stavěny z kamene, především z pískovce

Boží muka

Boží muka jsou většinou štíhlé sloupky, buď kamenné, nebo zděné, výjimečně dřevěné. Jejich tvar snad vychází z představy sloupu, u kterého byl bičován Ježíš Kristus. Kamenný sloup zpravidla zakončuje tzv. lucerna z téhož materiálu, do níž se dávala hořící svíce, plastika či obrázek světce; úplně na vrcholu bývá kovový kříž nebo soška.

První zprávy o existenci Božích muk pochází ze 14. stol. a k nejstarším zachovaným exemplářům z kamene na našem území patří ukázky datované do 15. století. Většinou se setkáváme s mladšími, nejčastěji ze 17. až 19. století.

HODNOCENÍ STAVU PAMÁTKY

Jednotlivé památky jsme hodnotily podle následujících kritérií:

1- stav památky je výborný, je opravená a udržovaná, není nutný žádný zásah

2- památka udržovaná nepravidelně, vyžaduje pouze drobné opravy

3- památka je zanedbaná, vyžaduje rozsáhlé opravy

4- stav památky ohrožuje její existenci, nutné urychlené rozsáhlé opravy

5- památka je zničená, památku nelze obnovit

VYSVĚTLIVKY

INRI- je to zkratka latinských slov Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, česky Ježíš Nazaretský, král židovský. Později byl zkratce INRI přidán ještě jeden význam - In Nobis Regnat Iesus, česky V nás kraluje Ježíš.

Mat. 16.24. – Kniha Matoušova, kapitola 16. strana 24. Tato kniha je součástí Starého zákona. Nápis na desce je citátem z této knihy.

Jubilejní rok 1908 - V roce 1908 od května do října probíhala na pražském Výstavišti *„Jubilejní výstava Obchodní a Živnostenské komory“*, kterou pořadatelé načasovali k 60. výročí panování císaře Františka Josefa I.

František Hromádka - Narozen 26. 12. 1903, zemřel 10. 5. 1961. Vyučil se truhlářem a byl také vojákem z povolání, ve volném čase amatérským malířem. Namaloval pro pana faráře Kepla obrázky ke všem studánkám ve Svojanově a okolí.

KŘÍŽE

KŘÍŽ „U TABULE“

Umístění památky:

Kříž se nachází na pravé straně silnice, která vede ze Svojanova do Hamrů, za dopravní značkou konec obce.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'33.162"N, 16°24'23.592"E

Popis památky:

Kříž je z bílého mramoru. Jeho podstava je z pískovce, má tvar kvádru. Na podstavě jsou dva sokly. Na horním je nápis: *„Svatý kříži tebe ctíme!“*. Na soklech je kříž. V jeho spodní části je připevněná umělá květina. V horní části kříže je Ježíš Kristus zlaté barvy a nápis INRI*.

Výška: 2,15 m

Historie památky:

Podle pana Svobody (1903 – 1976), místního písmáka, kříž nechal v letech 1893-1894 postavit svojanovský občan pan Macháček. V místě, kde křížek stojí, byl most a odbočoval zde z řeky Křetínky mlýnský náhon na Křenův mlýn ve Svojanově. Původně chtěl pan Macháček postavit tento kříž asi o 100 m výš proti proudu řeky, v místě, kterému se říká „Za širokou vodou“, ale majitel pozemku mu tuto stavbu nepovolil.

Říká se také, že je kříž postaven na místě, na kterém údajně vycházela tajná chodba z hradu Svojanova. Ta měla být zasypána při stavbě silnice až někdy ve 30. letech 20. století.

Kříž byl v roce 1965 opraven.

Hodnocení památky:

Kříž má několik drobných prasklinek, podstava je porostlá mechem. Na první pohled se zdá být málo udržovaný. Hodnotíme známkou **2**.

KŘÍŽ „ U NADVODOVEJCH“

Umístění památky:

Kříž stojí za penzionem Palla, na levé straně cesty, která vede na hrad Svojanov.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'26.95"N, 16°24'26.541"E

Popis památky:

Kříž stojí na kamenném podkladu. Má podstavu ve tvaru kvádru a tři sokly z opuky. Ty byly při opravě pokryty betonem, který už převážně opadal. Na spodním soklu jsou ze všech stran vidět rámečky, pozůstatky po deskách, které již dávno odpadly. Na soklech stojí zdobený kříž s Ježíšem. Kříž je na některých místech rezavý.

Výška: 3 m

Historie památky:

Tento kříž je nejstarším křížem ve Svojanově. Stojí na místě, kam až sahala voda při katastrofální povodni v roce 1502, která zatopila celé svojanovské údolí.

Kříž byl u lidí oblíbený a setkávali se tu při různých slavnostních příležitostech. Konala se tu i slavnost na počest svatby císaře Františka Josefa s princeznou Sissi. Při této příležitosti byly u kříže vysazeny lípy, které zde však již dnes nejsou.

Hodnocení památky:

Kříž je neudržovaný, prostřední sokl se rozpadá. Od nás dostává známku **4**.

Umístění památky:

Kříž se nachází před farou v horní části svojanovského náměstí.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'30.108"N, 16°24'35.131"E

Popis památky:

Kříž je celý z opuky. Má podstavu a jeden sokl. Na soklu je nápis: *„CTÍME TEBE KŘÍŽI SVATÝ, TY JSI BOŽÍ OLTÁŘ ZLATÝ. 1872“.* Na soklu je kříž se zlatě natřeným Ježíšem a nápisem INRI.

Výška: 4,5 m

Historie památky:

Kříž byl postaven roku 1872. Původně stál o 20 m dál před domem č. p. 45 mezi dvěma lipami. V roce 1937 byl přemístěn před faru.

Vrchní díl kříže byl zhotoven v Horním Poříčí, dolní ve Vlkově. Stál 154 zlatých.

Hodnocení památky:

Kříž byl nedávno zrestaurován a je ve výborném stavu. Celkově vypadá velmi pěkně. Dáváme mu známku **1**.

Umístění památky:

Kříž stojí na cestě od kapličky sv. Jana Nepomuckého ke svojanovskému kostelu sv. Petra a Pavla.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'26.183"N, 16°24'34.332"E

Popis památky:

Kříž je z bílého mramoru. Má podstavu ve tvaru kvádru a jeden sokl. Na soklu jsou dva ozdobné válce, mezi kterými je deska s nápisem: *„ Chce-li kdo za mnou přijít, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne! Mat.16.24.*“*. Nad deskou je obrázek panny Marie. Na soklu je postaven kříž, na kterém je umístěn zlatě natřený Ježíš a nad ním černý nápis INRI.

Výška: 2,35 m

Historie památky:

Kříž byl postaven roku 1829 a zaplatil ho pan Karel Jelínek z domu č. p. 26. Roku 1882 byl obnoven. Původně stál po pravé straně cesty blízko vchodu do kostela. V roce 2007 byl kříž při stavbě nových tarasů umístěn do vytvořeného výklenku a nasvícen.

Hodnocení památky:

Kříž je ve výborném stavu, nepoškozený, je pěkný a udržovaný. Hodnotíme známkou **1**.

Umístění památky:

Kříž se nachází uprostřed hřbitova ve Svojanově.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'18.805"N, 16°24'33.945"E

Popis památky:

Kříž je vyroben z mramoru. Má podstavu ve tvaru kvádru a tři sokly. Na spodním je nápis: *„Überall v Nedvědici“.* Na prostředním je nápis: *„Postaven L.P. 1909“.* A na horním je nápis: *„V Krista Ježíše kdo věří, ten se smrti nebojí, neboť ví, že po smrti s Ježíšem se spojí.“*. Na soklech je postaven kříž se zlatě natřeným Ježíšem a nápis INRI.

Výška: 3,85 m

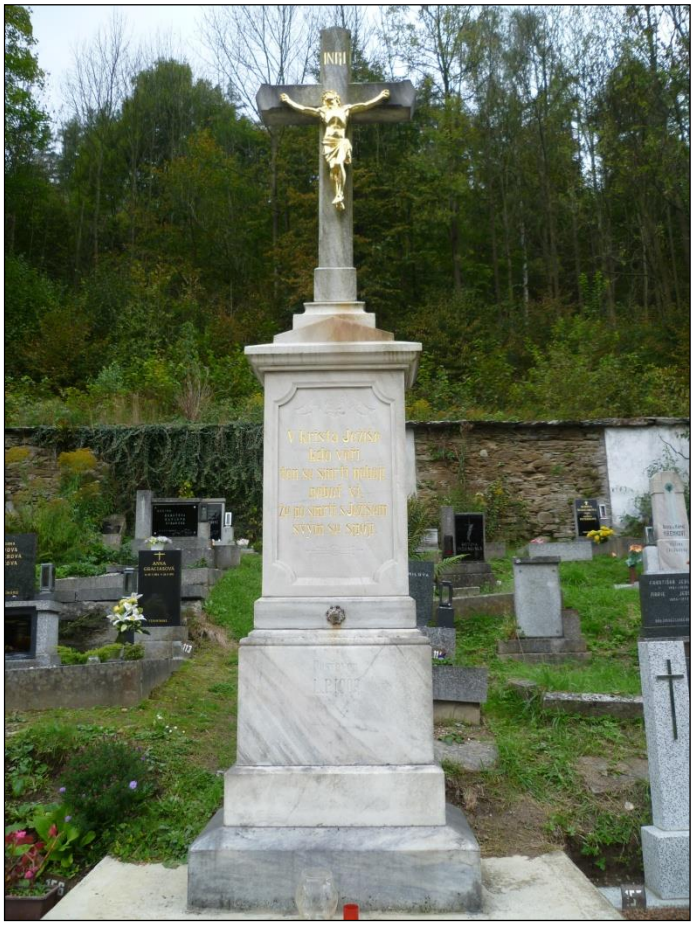

Historie památky:

Kříž byl postaven roku 1909 firmou Überall v Nedvědici. Stojí na místě, kde byl pohřben pan Mach, který byl farářem ve Svojanově, když se hřbitov zakládal. Ostatky pana faráře byly při stavbě kříže přeneseny do nového hrobu, který se nachází jen o několik metrů dále.

Hodnocení památky:

Kříž hodnotíme známkou **1**, protože je udržovaný a nepoškozený.

Poznámka:

Svojanovský hřbitov byl založen v roce 1866 na místě, které se nazývá Fialova stráň. Prvním pohřbeným na tomto hřbitově byl pan farář Mach. Zemřel na choleru, která se v té době v Čechách vyskytovala.

KŘÍŽ U MLÝNSKÉHO NÁHONU POD ŠIBENNOU HOROU

Umístění památky:

Kříž se nachází u mlýnského náhonu k Jedličkovu mlýnu na kraji lesa pod Šibennou horou. Je upevněn na betonové podezdívce nad studánkou.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'8.094"N, 16°24'47.866"E

Popis památky:

Je to dvojitá železná tyč, na které je upevněn malý železný kříž. Celý kříž i s tyčí je rezavý.

Historie památky:

Z vyprávění pana Jedličky vyplývá, že se zde dříve nacházela studánka s obrázkem, který namaloval pan František Hromádka na žádost pana faráře Kepla. Je možné, že obrázek býval upevněn na kříži, který mohl obrázku sloužit jako podstava.

Hodnocení památky:

O tomto kříži málokdo ví. Je zrezivělý, neudržovaný a celkově ve špatném stavu. Tento kříž hodnotíme známkou **4.**

Umístění památky:

Kříž se nachází nad rozcestím vpravo u silnice směrem ke Starému Svojanovu.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'5.586"N, 16°25'9.623"E

Popis památky:

Kříž je vyroben z bílého mramoru. Má podstavu a tři sokly. Na horním soklu je nápis*: „Já jsem vzkříšený a život, kdo věří ve mně, byť i umřel živ bude.“* , na prostředním je nápis: *„ Ke cti a chvále Boží věnovala v jubilejním roce obec Starý Svojanov L.P.1908.“** a na spodním soklu je nápis*: „Überall v Nedvědici“.* Nad nápisem na horním soklu je otvor ve tvaru kruhu, nejspíše po nějaké sošce nebo obrázku. Na soklech je postaven kříž, na němž je připevněn zlatě natřený Ježíš a nad ním je nápis INRI.

Výška: 2,4 m

Historie památky:

Kříž stojí na místě, kde byli pochováni vojáci, pravděpodobně husaři. Vojska se podél řeky Křetínky přesunovala již v roce 1744 za vlády Marie Terezie, kdy se vedly války o Slezsko. Později tudy prošla další vojska a v roce 1809 byla francouzskými husary vypleněna nedaleká obec Jobova Lhota. V té době asi vznikl hromadný hrob vojáků, na kterém dnes stojí kříž „Na husárku“.

Hodnocení památky:

Kříž je málo udržovaný, chybí mu soška nebo obrázek. Místy je ušpiněný, ale je v dobrém stavu. Kříž hodnotíme známkou **2**.

KŘÍŽ „U HORNÍHO DVORA“

Umístění památky:

Kříž se nachází před domem č. p. 17, na pravé straně silnice, která vede ze Svojanova do Hlásnice.

GPS souřadnice: Loc: 49°36'59.478"N, 16°25'3.976"E

Popis památky:

Je vyroben z bílého mramoru. Má podstavu ve tvaru kvádru a tři sokly. Na horním je nápis: *„Já jsem cesta pravda a život 1872 – 1941“*. Na soklu je kříž se zlatě natřeným Ježíšem a nápis INRI.

Výška: 2,3 m

Historie památky:

Tento kříž nechal postavit pan Josef Gracias starší poté, co tento dům vyhořel, na památku toho, že všichni, co v něm žili, přežili požár ve zdraví. Byl vyroben firmou Überall v Nedvědici v roce 1872.

Hodnocení památky:

Kříž má jemně popraskaný sokl, také je na některých místech porostlý mechem. Je zanedbaný. Jinak je ale v dobrém stavu a nejsou nutné žádné větší opravy. Proto jej hodnotíme známkou **2**.

Poznámka:

Ve štítu tohoto domu se nachází soška Panny Marie, která měla dům ochraňovat před dalším neštěstím.

Umístění památky:

Kříž se nachází u vstupní brány na hřbitov ve Starém Svojanově.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'17.118"N, 16°25'25.124"E

Popis památky:

Kříž je vyroben z bílého mramoru. Má podstavu a čtyři sokly. Horním sokl je tvarovaný a je na něm nápis: *„ Pojďtež ke mě všickni kteří pracujete a obtiženi jste a já Vás občerstvim“*. Na prostředních soklech je nápis: *„Ke cti a chvále Boží v jubilejním roce věnují manželé FRANTIŠEK a ANTONIE ŠUDOMOVI L.P. 1908 a FRANTIŠKA STEJSKALOVÁ“*. Na spodním soklu je nápis: *„Überall v Nedvědici“.* Na soklech je kříž se zlatě natřeným Ježíšem a nápis INRI.

Výška: 2,7 m

Historie památky:

Tento kříž nechali postavit František a Antonie Šudomovi a paní Františka Stejskalová ze Starého Svojanova v jubilejním roce 1908.

Hodnocení památky:

Kříž je ve výborném stavu, neponičený, okolí pěkně upravené. Je udržován. Památku hodnotíme známkou **1**.

Umístění památky:

Kříž se nachází u místní komunikace ze Starého Svojanova do osady Korýtka, před statky „Na Skale“.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'12.057"N, 16°25'14.036"E

Popis památky:

Kříž se skládá z podstavy, jednoho soklu a samostatného kříže. Sokl i podstava jsou vyrobeny z betonu, který je zabarvený do červena. Na nich je železný kříž, na kterém jsou dvě sochy. První socha je ve spodní části kříže a je to socha panny Marie. Druhá je socha ukřižovaného Ježíše. Obě jsou zlatě natřeny. Dále je na kříži zlatý nápis INRI.

Výška: 2,4 m

Historie památky:

Tento kříž pochází ze hřbitova ve Starém Svojanově a umístili ho zde Doležalovi ze Skaly.

Hodnocení památky:

Památka je zanedbaná, neudržovaná, kříž je zrezivělý a křivý. Proto ho hodnotíme známkou **3**.

Umístění památky

Kříž se nachází nad domem č.p. 106 ve Starém Svojanově na místě zvaném „Na Šancích”

GPS souřadnice: Loc: 49°37'22.672"N, 16°25'26.382"E

Popis památky:

Sokl kříže je z pískovce. Je zdobený a uprostřed je vydrolená díra. Na soklu je železný zdobený kříž s Ježíšem a nápisem INRI. Kříž už je hodně rezavý.

Výška: 2,3 m

Historie památky:

U tohoto kříže jsme zjistily, že byl na toto místo převezen ze hřbitova ve Starém Svojanově.

Hodnocení památky:

Kříž je hodně poničený a rezavý, neudržovaný, ale zatím se nerozpadá. Kříž hodnotíme známkou **3**.

KŘÍŽ V ZAHRADĚ DOMU Č. P. 40 VE STARÉM SVOJANOVĚ

Umístění památky:

Kříž se nachází v zahradě u domu č. p. 40 ve Starém Svojanově před bývalým mlýnem.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'34.697"N, 16°25'53.078"E

Popis památky:

Kříž je vyroben z pískovce. Má podstavu ve tvaru kvádru a tři sokly. Na spodním soklu je z každé strany červeně olemovaný rámeček. Na prostředním soklu jsou ze tří stran nápisy. Vpředu je napsáno: ,, Sv.Anno oroduj za nás“. Na levém boku je nápis: ,,Sv. Wáclave oroduj za nás“. A na pravém boku: ,,Sv. Jene Nep oroduj za nás“. Na horním soklu jsou vytesané sochy. Vpředu je sv. Anna, na levém boku sv. Václav a na pravém boku sv. Jan Nepomucký. Na soklech je připevněný kovový, zdobený kříž s oválným nápisem: ,,Dokonáno jest“, nad ním je zlatě natřený Ježíš a nápis INRI.

Výška: 3,8 m

Historie památky:

O kříži víme, že je nejméně 200 let starý. Původně měl kříž stříšku. Pozemku, na kterém kříž stojí se říká „U Humenskejch“, pravděpodobně proto, že dům č.p.40 byl postaven na humnech vyhořelého statku.

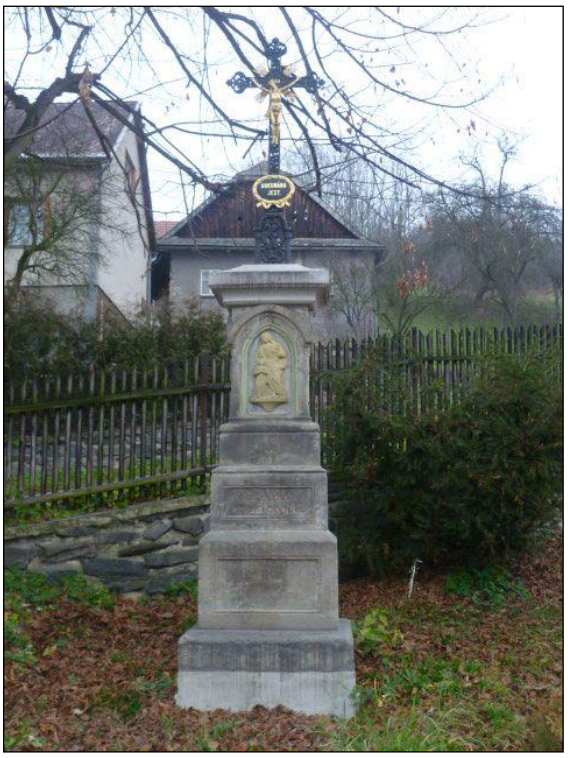

Hodnocení památky:

I přes svůj věk je kříž pořád zachovalý a udržovaný, proto jej hodnotíme známkou **1**.

MAPA KŘÍŽŮ

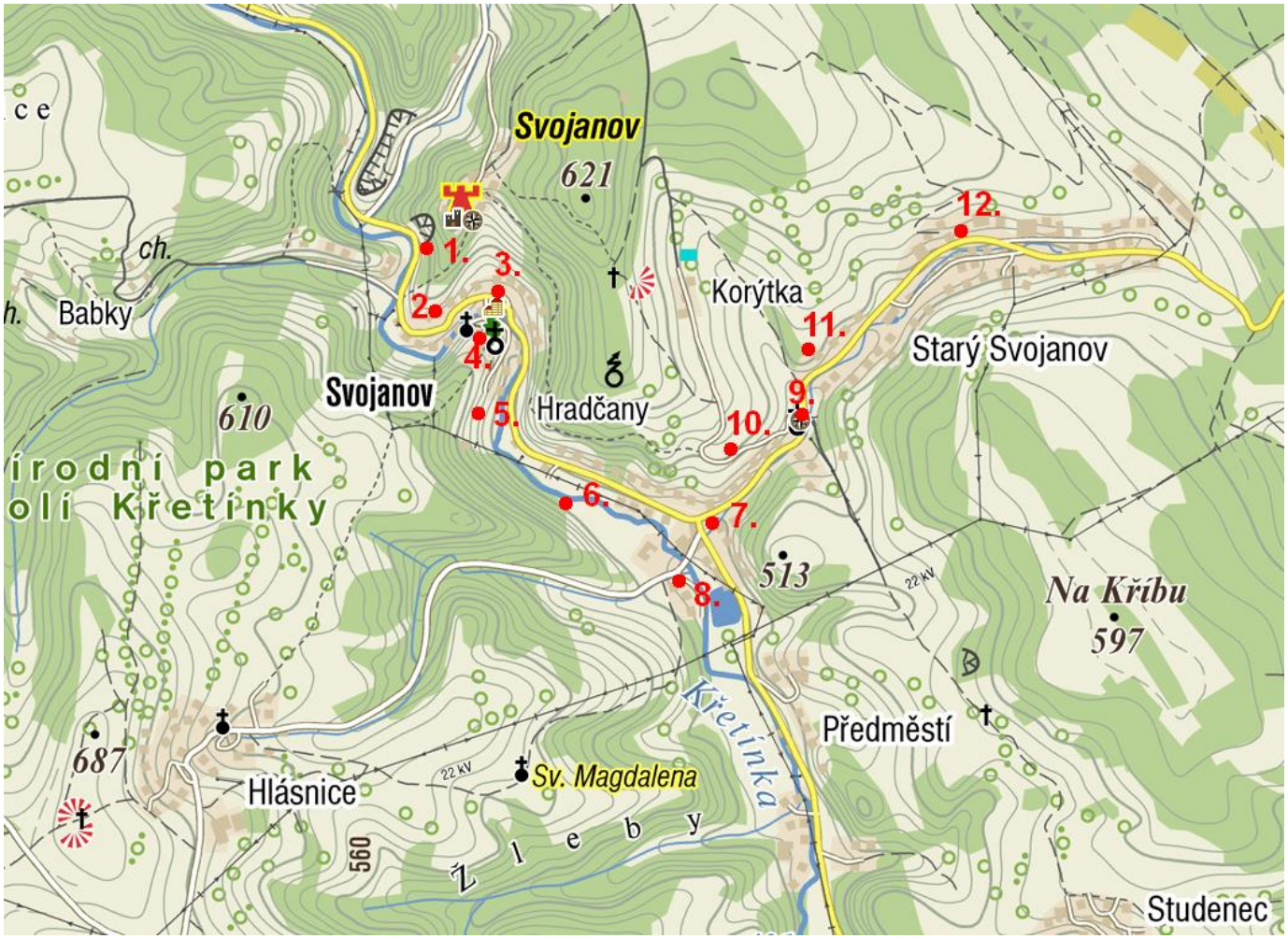

Kříže

1. U tabule
2. U Nadvodovejch
3. Před farou
4. U kostela ve Svojanově
5. Na hřbitově ve Svojanově
6. Pod Šibennou horou
7. U husárka
8. U dolního dvora
9. Před kostelem ve Starém Svojanově
10. Na Skale
11. Na Šancích
12. U domu č. p. 40 ve Starém Svojanově

OBRÁZKY

PRAMEN„U VÁCLAVÍČKA“

Poloha:

Pramen se nachází po pravé straně silnice ze Svojanova do Bystrého asi 1 km od Svojanova.

Historie:

Pramen je upravený a u studánky byl dříve připevněn na železné tyči obrázek sv. Václava. Podle vypravování paní Stejskalové byl sv. Václav vyobrazen na bílém koni. Obrázek se asi před pěti lety ztratil.

Dnes je na tomto místě pouze železná tyč vysoká 1,05 m.

Hodnocení památky:

Jelikož současný stav nevypovídá nic o sakrální památce a na místě zůstala jen železná zrezivělá tyč, hodnotíme ji známkou **5**.

Poznámka:

Údolí, kterým vede silnice ze Svojanova do Hamrů, se dříve říkalo Lhotský žleb.

OBRÁZEK POD HOTELEM MONIKA

Umístění památky:

Obrázek se nachází na stromě u mostku přes pravý přítok Křetínky před příjezdovou cestou k hotelu Monika. Zde začíná údolí, kterému se říká V Hartmanským.

Popis památky:

Na obrázku je namalován anděl strážný, který hlídá děti nabírající vodu.

Rozměry obrázku: 35 cm x 50 cm

Historie památky:

Obrázek namaloval pan František Hromádka, místní truhlář, na žádost pana faráře Kepla. Pan Hromádka (1903 – 1961) namaloval obrázky ke všem svojanovským studánkám. Tento je jeden z posledních dochovaných.

Hodnocení památky:

Obrázek je trochu ušpiněný a zrezavělý, ale jinak je v dobrém stavu, proto mu dáváme známku **2**.

Umístění památky:

Obrázek se nachází v lese asi 1 km od obce v údolí nazývaném „Ve studeném“. Je připevněn na stromě u studánky ve výšce 2 m. Studánka se jmenuje „Brtounova“.

Popis památky:

Na obrázku je Panna Marie s Ježíškem v náručí. Má červeno-modré šaty, světle hnědé vlasy a nad hlavou svatozář.

Rozměry obrázku: 30 cm x 40 cm

Historie památky:

Na tomto místě dříve býval obrázek Panny Marie Lurdské, který namaloval pan František Hromádka. V roce 2003 byl již tak poškozený, že byl nahrazen obrázkem novým. Nový obrázek namaloval místní občan pan Jaroslav Juren (*1939).

K původnímu obrázku se vztahuje tato pověst. Pan Kubín, majitel okolního lesa, za soumraku připravoval dříví v lese. Vtom si všimnul holčičky v bílých šatech, která se vznášela nedaleko od místa, kde pracoval. Velmi se vylekal a z lesa utekl. Druhý den se přízrak opakoval a tak to bylo několikrát. Nakonec se pan Kubín odvážil a společně s kamarádem na místě zjevení kopali. Našli dětskou kostru, kterou potom pochovali nedaleko studánky. Od té doby se přízrak neobjevoval.

Hodnocení památky:

Památka je v dobrém stavu, až na pár pavučin, které jsou u rámu. Památku hodnotíme známkou **1**

OBRÁZEK „U SPODNÍHO KORÝTKA “

Umístění památky:

Obrázek se nachází v lese pod kaplí sv. Máří Magdaleny, u studánky pod krmelcem.

Popis památky:

Na obrázku je pan Ježíš s dlouhými hnědými vlnitými vlasy a v modrých šatech.

Rozměry obrázku: 30 cm x 37 cm

Historie památky:

Obrázek byl namalován ke studánce panem Františkem Hromádkou.

Hodnocení památky:

Obrázek je sice v dobrém stavu, ale je téměř neudržovaný a špinavý. Památku hodnotíme známkou **2.**

Poznámka:

Zjistily jsme, že v blízkosti tohoto obrázku dříve býval ještě jeden obrázek. Ten ale někdo ukradl.

OBRÁZEK „U HORNÍHO KORÝTKA “

Umístění památky:

Obrázek se nachází v lese, asi 50m nad předcházejícím obrázkem, pod Majdalenkou nad krmelcem.

Popis památky:

Obrázek už tam dnes není, zbyl z něj jen plechový rezavý rám. Rám je připevněn na stromě, kolem kterého je rozbahněná půda.

Rozměry obrázku: 30 cm x 40 cm

Historie památky:

Obrázek byl namalován ke studánce. Ze studánky dnes již nic nezbylo, neboť je okolí rozryto divokými prasaty. V okolí stromu vyvěrají tři prameny, které nejsou udržované.

Hodnocení památky:

Po památce zbyl jen zrezivělý rám, proto ji hodnotíme známkou **5**.

Poznámka:

Údolí pod Majdalenkou se stalo útočištěm poustevníků, kteří opatrovali zbytky kláštera sv. Máří Magdaleny a starali se o studánky ve stráni pod klášterem. Jeden z posledních poustevníků se jmenoval Kristián Zilka a byl zapsán společně se svou dcerou Marjánou do soupisu poddaných hraběte Karla Záruby v roce 1651. Léčivost vody ve studánkách byla roku 1854 přezkoumána lékárníkem v Poličce. Voda má vysoký obsah železa a stálou teplotu $7^0 – 8^0$C.

OBRÁZEK „U SALVÁTORA“

Umístění památky:

Obrázek se nachází v poli mezi usedlostí Křib a osadou Studenec. Je zavěšen na lípě a kolem něj rostou dva kaštany.

Popis památky:

Na obrázku je sv. Salvátor. Má dlouhé, hnědé, vlnité vlasy a vousy. Na sobě má hnědo-zelený plášť. V levém dolním rohu obrázku je nápis: *„Salvator“*. Pod obrázkem je umělohmotná květina.

Rozměry obrázku: 37 cm x 45 cm

Historie památky:

Obrázek je na tomto místě již dlouho, snad od roku 1790, kdy pan František Kopecký rozdělil majetek dvěma synům a obrázek dal na rozhraní pozemků proto, aby se synové dobře snášeli a neměli žádné spory.

Tento poslední namaloval pan Alois Živný, kastelán na hradě Svojanově, pro rodinu Šejnohovu, která pocházela z usedlosti Na Kopci. Podle tradice má rodina, která z této usedlosti pochází, obrázek na starosti.

Hodnocení památky:

Obrázek je v pořádku, nejsou nutné žádné úpravy. Obrázku dáváme známku **1**.

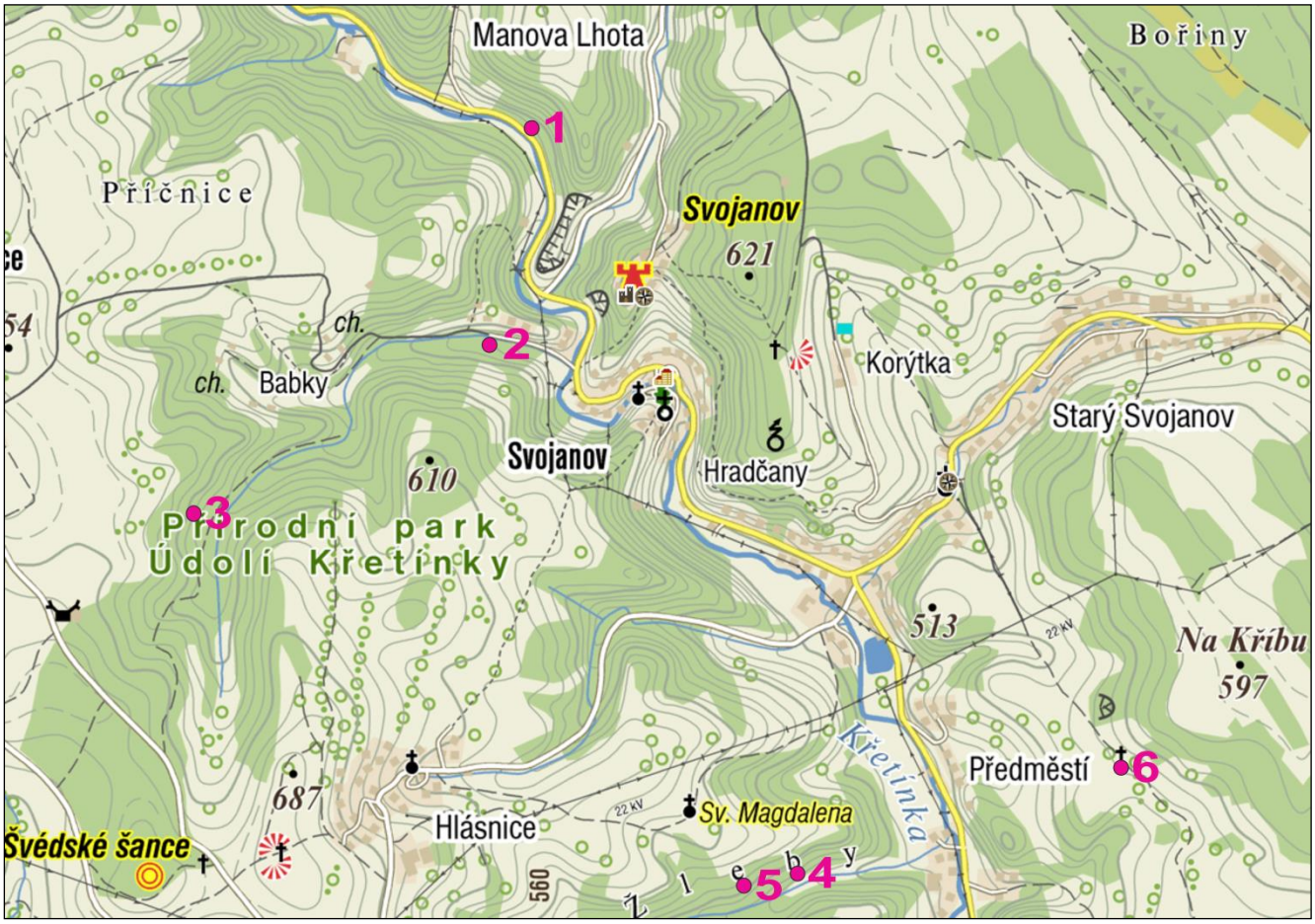

Obrázky:

1. U Václavíčka

2. Pod hotelem Monika

3. Ve Studeném

4. U spodního korýtka

5. U horního korýtka

6. U Salvátora

KAPLE

KAPLE SV. JANA NEPOMUCKÉHO

Umístění památky:

Kaple se nachází pod kostelem sv. Petra a Pavla ve Svojanově.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'26.712"N, 16°24'32.079"E

Popis památky:

Kaple je zděná, natřena žlutě a bíle. Má zdobenou kovovou bránu. V kapli je pískovcová barevná socha sv. Jana Nepomuckého s nápisy na podstavci: *„ A. J. M.“* Na římse: *„ NAKLAD-EM Z PECZIE“* na hraně: *„ LÉTA PANIE 1710 DNE 10 MAI“*. Na skalce pod sochou je v oválné kartuši, která je zdobená pěkně tesanými andílky, modlitba. Socha sv. Jana Nepomuckého má v náručí kříž s ukřižovaným Ježíšem a nad hlavou svatozář s pěti zlatými hvězdami.

Výška: 5,25 m

Půdorys: 3,2 m x 3 m

Historie památky:

Socha sv. Jana Nepomuckého, která je nyní umístěná v kapličce, stála dříve u mostu přes řeku Křetínku, později, na počest stavby kostela (1786), mezi dvěma lipkami nedaleko nynější kapličky. Kaple byla vystavěna v 19. století a socha byla do ní umístěna. Kaplička byla opravena v roce 2003, ve stejném roce byla zrestaurována i socha sv. Jana Nepomuckého.

Hodnocení památky:

Kaple je udržovaná a pěkná. Hodnotíme ji známkou **1**.

Poznámka:

Socha sv. Jana Nepomuckého je zajímavá tím, že podstavec i vlastní socha jsou vytesány z jednoho kusu pískovce.

Umístění památky:

Kaple stojí na kopci mezi Hlásnicí a Předměstím.

GPS souřadnice: Loc: 49°36'39.53"N, 16°24'38.817"E

Popis památky:

Kněžiště zříceného kostela je čtvercového půdorysu. Zdivo má bíle omítnuté. Loď má obdélníkový půdorys. Je z lomové žuly, není omítnuta a chybí jí střecha.

Historie památky:

V minulosti na tomto místě stával podle lidové tradice panenský klášter „Maři Magdaleny – kajícnice“, který však v době husitských válek zanikl. Kostel, který tu zůstal, byl opraven v roce 1653, ale v 18. století zpustl a zrušen byl roku 1770. Zanikla i poustevna a lázně, zřízené v 17. století u pramenů, které se zde nacházejí. Z kostela zbylo jen kněžiště (kaple), ke kterému byla přistavěna roku 1874 obdélná širší loď. V dnešní době se tu každoročně koná při příležitosti svátku sv. Magdaleny pouť.

Hodnocení památky: Stavba je pravidelně opravována a dodnes využívána. Hodnotíme známkou **1**.

Poznámka:

Po roce 1770 byl kostel zrušen a jeho jmění bylo použito na stavbu kostela ve Svojanově. Jeden zvon z Majdalenky byl dán do Rohozné a jeden do radnice ve Svojanově, kde se v roce 1842 při velkém požáru roztavil.

SOCHY

SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO PŘED HRADEM SVOJANOVEM

Umístění památky:

Socha se nachází před vstupní bránou do hradu Svojanova.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'39.888"N, 16°24'32.384"E

Popis památky:

Socha je z pískovce. Skládá se ze soklu a samostatné sochy. Na soklu je nápis: *„SWATY IENE NEPO MV CZKY SRDCZE TI ZA DAR DAWAM POD TWAV MOCNAV OCHRANV TIELO S DVSSY PoddA WAM 1718“*. Na soklu je socha sv. Jana Nepomuckého, který v ruce drží kříž s ukřižovaným Ježíšem. Nad hlavou má svatozář se třemi zlatými hvězdami. Socha má šedou barvu.

Výška: 3 m

Historie památky:

Socha byla postavena roku 1718 Josefem Antonínem Zárubou z Hustířan a jeho manželkou Eleonorou, rozenou Baronkou z Oppersdorfu.

Hodnocení památky:

Sice jí na svatozáři chybí dvě hvězdy, ale jinak je v pořádku. Je udržovaná a zachovalá. Dáváme jí **1**.

BOŽÍ MUKA

BOŽÍ MUKA NAD HRADEM SVOJANOVEM.

Umístění památky:

Boží muka se nachází nad hradem Svojanovem, u cesty na kraji lesa. Od hradu vede k této památce značená cesta.

GPS souřadnice: Loc: 49°37'31.814"N, 16°24'54.559"E

Popis památky:

Je z lomové žuly, má tvar hranolu s kapličkou o třech výklencích. Na vrcholu je železný kříž. Ve výklencích je další železný kříž, umělohmotná květina, pár kamenů a smrkové šišky. Oba kříže už jsou zrezivělé.

Výška: 3 m

Půdorys: 1 m x 1 m

Historie památky:

Existuje několik názorů na to, proč zde byla boží muka postavena.

Jedna z hypotéz říká, že je postavena na místě, kde byli pohřbeni lidé, kteří zemřeli na mor, a proto nemohli být pohřbeni na hřbitově.

Podle jiné ji nechal postavit hospodář Doležal na památku své rodiny ze statku Na Skale, která zde byla vyvražděna švédskými vojsky, když se chtěla před nimi schovat na hradě Svojanově. Zachránil se jen hospodář Doležal se svým desetiletým synem.

Dále se také říká, že z tohoto místa bylo vidět na boskovický hrad a v době, kdy byli páni z Boskovic majiteli hradu Svojanova, dávali odtud ohněm různá znamení.

Také mohla sloužit jako orientační bod pro noční pocestné a to tak, že se do výklenku umísťovalo světlo.

Hodnocení památky:

Památka je udržovaná, pěkná a zachovalá. Nejsou nutné žádné výraznější opravy. Hodnotíme jí známkou **1**.

MAPA: KAPLE, SOCHY A BOŽÍ MUKA

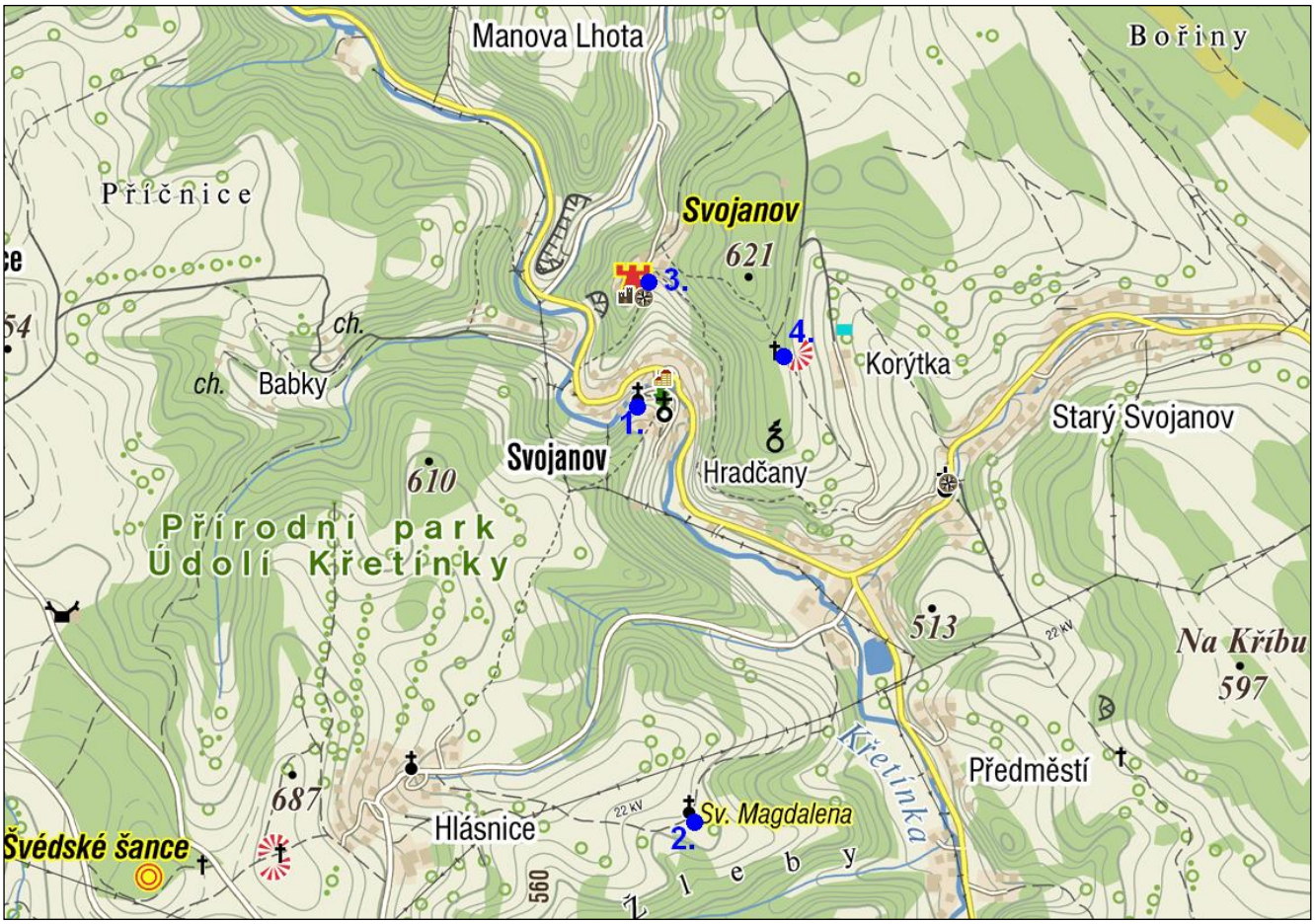

Kaple, socha, boží muka

1. Kaple sv. Jana Nepomuckého

2. Kaple sv. Máří Magdaleny

3. Socha sv. Jana Nepomuckého u hradu

4. Boží muka nad hradem Svojanov

Internetové zdroje:

1. Vysvětlivky:

- INRI- http://cs.wikipedia.org/wiki/INRI
- Jubilejní rok 1908 - http://www.sberatel-ksk.cz/view.php?cisloclanku=2008050004

2. Boží muka:

- http://www.mestyssvojanov.cz/kostely.htm

3. Drobná sakrální architektura

- http://katolicka-kultura.sweb.cz/ozivujeme-kaplicky/ozivujeme-kaplicky.html
- Monika Vokálová, bakalářská práce: Drobné sakrální památky, jejich obnova a funkce v současné české krajině

Literární díla:

- Wirth Zdeněk: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu poličském, V Praze : Nákladem Archaeologické kommisse při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906
- Trapp Mouricz: Památky archaelogické a místopisné 1855, Hrad Svojanov a jeho okolí
- Palla Karel: Průvodce po Svojanovsku, Nákladem L. Beneše ve Svojanově, Svojanov 1936

Pamětníci:

- paní Růžena Stejskalová (1935)
- pan Radek Svojanovský (1963)
- pan Vítězslav Jedlička (1943)

Zápisky pana Antonína Svobody ze Svojanova (1903 – 1976)

Fotodokumentace:

- Vlastní, červen – prosinec 2010